

ORIGINAL RESEARCH PAPER

Identification and Analysis of Social Functions in Artistic Creation

Dr. Reza Kiani¹

Assistant Professor, National Institute for Population Research,
Tehran, Iran.

(Received: 15 October 2020; Accepted: 14 December 2020; Published: 28 February 2021)

Functionalism is one of the most important and fundamental theories in the social sciences, that its impact of can be traced to many events and phenomena of human life. The basis of this theory is very simple: the causes of phenomena are in the role and task that are responsible for. In other words, the foundation of functionalist thought in society is based on the principle that the continuity of social relations and Social section on the role and mission which play in society. Although this concept is one of the modern concepts of social science, the truth is that functionalism has a very ancient record in the history of human thought. On the other hand, art - in the general sense - is a phenomenon whose origins go back to the creation of man and has never been far from the material and spiritual life of man. But in the meantime, there is always a fundamental question. The question that this article tries to find a concise answer to without any prejudice and judgment is: How did art enter human society and what did happen that made a person to think of creating works full of beauty, creativity and innovation? The results of this study showed that art is always the product of its environmental conditions, even if that art is beyond and more advanced than its society in terms of form and content. In other words, there was a deep and close connection between the work of art and the artist on the one hand and society on the other.

Keywords: Social Sciences, Functionalism, Work of Art, Society.

---

¹ E-mail: rezakiani@psri.ac.ir

ШИНОСОЙ ВА ТАҲЛИЛИ ВАЗИФАҲОИ ИЧТИМОӢ ДАР ЭҶОДИ АСАРҲОИ БАДЕӢ

Ризо Каёни¹

К.Ф.Н., Ёрдамчи профессор, Институти миллии таҳқиқоти аҳоли, Техрон,
Эрон.

(санаи дарёфт: 15.10.2020 санаи қабул: 14.12.2020 санаи нашр: 28.02.2021)

Функционалисти (Коркирдгарой) яке аз назарияҳои муҳимтарин ва асосӣ дар илмҳои ҷамъиятӣ мебошад, ки таъсири онро ба бисёр ҳодисаҳо ва падидаҳои ҳаёти инсонӣ пайгирӣ кардан мумкин аст. Асоси ин назария хеле содда аст: сабабҳои падидаҳо дар нақш ва вазифаи масъул мебошанд. Ба сухани дигар шолудаи андешаи коркирдгарой дар ҷомеа бар ин асл устувор аст, ки истимрори муносибҳо ва ниҳодҳои иҷтимоӣ дар гарави нақш ва маъмуриятӣ аст, ки дар ҷомеа ифти мекунад. Гарчанде ки ин мафҳум яке аз мафҳумҳои муносири илмҳои иҷтимоӣ ба ҳисоб меравад, ҳақиқат ин аст, ки функционализм дар таърихи афкори инсон сабти хеле қадимӣ дорад. Ба унвони намуна Афлотун, файласуфи юнонӣ низ дар осор худ ба ин мафҳум тавачҷуҳ дошта ва кӯшиш намудааст нақш ва вазифаи падидахоро барраси намояд. Аз дигар сӯи, ҳунар ба мафҳум омм падидае аст, ки собиқа зуҳури он ба хилқати одаме боз мегардад, чаро, ки ҳунар ҳечгоҳ аз ҳаёт модӣ ва маънавӣ инсон дӯр набудааст. Аммо дар ин миён ҳамвора як пурсиш асоси матраҳ аст. Пурсише, ки дар ин мақола кӯшиш шудааст басурти иҷмолӣ ва бидуни ҳар гуна пеш доварӣ ва казават бидон посух дода шавад: ҳунар чигуна дар ҷомеа бавучуд омад ва чӣ шуд, ки одаме ба фикр халқи осоре мамлӯв аз халлоқият ва навовари афтод? Натоиҷи ҳосила ба мо нишон медиҳад, ки ҳунар ҳамеша маҳсули шароит муҳити худ аст ҳатто агар он ҳунар аз назар фурум ва мӯхтаво фаротар ва чилватр аз ҷомеа худ бошад ва ин асли аст инкор нопазир. Ба ибораи дигар, байни асари бадеӣ ва рассом аз як сӯ ва аз сӯи дигар ҷомеа робитаи амиқ ва зич вучуд доштааст.

Калидвожаҳо: улум иҷтимоӣ, коркирдгарой, ҳунар, ҷомеа.

¹E-mail: rezakiani@psri.ac.ir

МУҚАДДИМА ВА БАЁН МАСЪАЛА

Ҳақиқат матлаб он аст, ки ҷомеашиноси ҳунар¹ ҳар қадр ба мақулот ва мавзӯёт матраҳ шуда дар дониши ҷомеашиноси наздик аст, ба ҳамон мизон низ ба аносири ҳунари пайванд хӯрдааст². Аммо ончи дар ин миён бештар матмаҳи назар аст ҳамон мутулиаи ҳунарманд ва нақши авомили иҷтимоӣ дар ҳалки асари ҳунари, мухотибони ҳунар, таъсирпазири ҷомеа ва ҳунарманд аз ҳам ва дар ниҳоят баррасии ҷойгоҳи иҷтимоӣ ва мавқеияти табақоти ҳунармандон ва мухотибон аст. Аз ин манзар, ҳунар, на ба унвони як фроянди зеҳнӣ ва инсонӣ, балка ба унвони падидаи иҷтимоӣ мавриди мутулиа қарор мегирад. Бо тавачҷуҳ ба онча гуфта шуд қомилан ошқор аст ҳамонгуна, ки сохторҳо ва ниҳодҳои иҷтимоӣ ҷавомеъ дар тӯли таърих фароз ва фурудҳои доштаанд, барои ҳунар низ дар давраҳои мухталиф, таобир ва таорифи мухталиф ба қор бурда шуда аст³. Ба таври мисол замоне ҳунар ба унвони санъат шинохта мешуд⁴. Замоне ба маънои қамол, фазилат ва тақво ҳонда мешуд ва ҳунарманд қасе буд, ки метавонист ба василаи ҳунари худ имон н ва мазҳабро таблиғ қунад⁵. Ва гоҳе низ ҳунар, маънӣ дониш ва қиёсат ва равшанфикри мегирифт.

Бо ин авсоф имрӯза ҳунар бо мафҳуми зебоишинохтӣ ачин шудааст ва ин бидон маъност, ки ҳунар қоим ба зоти худ аст ва аз назми даруни, сохторӣ ва зотӣ бархурдор аст⁶. Ба иборати дигар агарчи имрӯза барои онки асареро ҳунар

¹ Ҷомеашиносии ҳунар ва адабиёт, шоҳае аз илм ҷомеашиносӣ аст, ки сохт ва қорқарди иҷтимоии ҳунар ва адабиёт ва робитаи миёни ҷомеа ва ҳунар ва қавонини ҳоқим бар онҳоро баррасӣ меқунад. Ин шоҳаи илмӣ дар Эрон бисёр наврост. (Фозели 1993, 107).

² Аз инруст, ки аз он ба унвони донише миён риштаи номмебаранд.

³ Албатта бисёре аз ин таориф ва таобир тавассути афроде ба ғайр аз ҳунарманд роиҷ шуда ва нақше, ки ҳоқимон ва шоҳон ва вуъоз дар ин робита доштаанд бисёр таъсир гузор будааст.

⁴ Ҳамонгуна, ки афроде дар ҷомеа зироът мекарданд, чоҳ меканданд, меҷангиданд ва ... иддае низ буданд, ки мучассама ва қӯза ва ... месохтанд, руйандоз ва зерандоз мебофтанд ва ба василаи рангомезӣ ва истифода аз рангҳои мутанаввеъ, тӯли умри аҷсодро бештар мекарданд. Дар бархе аз фарҳанг лугатҳо низ (ҳамчун фарҳанги Амид) ҳунар ба маънӣ пеша, санъат ва фанн омадааст.

⁵ Ин таъриф аз ҳунар бештар бо таблиғ ачин шудааст. Дар даврае аз ҳуқумат қлисо бар Аврупо, ҳунаре, ки ба ғайр аз мавзӯёт ва достонҳои масеҳият, ба маворид дигар тавачҷуҳ мекард ҳунар шумурда намешуд ва ғолибан тард мекардид. Ин матлаб низ дар бархе давраҳои исломи назди мутафаккирон роиҷ будааст.

⁶ Қорқирдгарой ҳечгоҳ аз ҳунар ва фаъолиятҳои ҳунари ба дӯр набудааст. Ҳатто имрӯза низ бо таъкид фаровон бар зебоишиносӣ, назароти низ матраҳ аст, ки барои ҳунар қорбурд ва нақше ҳосе қоил мешаванд. Ба таври мисол ҳеле аз шуарои қадим ва ҳатто

биномем аносири зебоишиносӣ онро баррасӣ мекунем аммо дар гузашта харгиз чунин набуда балка коркирдҳои иҷтимоӣ ҳоси асари ҳунари мадди назар будааст ва пур бераҳ нест агар бигӯем ҳунари ингуна падида омад. Ин нақш ва коркирд ё тавассути чомеа (мубалиғон, ҳокимон ва тӯдаи мардум ...) барои ҳунарманд таъриф мешуд ва ё худ ҳунарманд барои он коркирди ибдоӣ мекард. Нукта муҳимми дигар он аст, ки агарчи мавзӯоти зебоишиносӣ чандон маврид таваҷҷуҳ набудааст, дар иваз ҳаллоқияти ҳунарманд дар ин миён нақши муҳиммӣ ифода мекардааст. Бо таваҷҷуҳ ба ончи гуфта шуд ба пурсиши аввалия ин навиштор бар мегардем: ҳунар чигуна оғоз шуд? Оё ончи дар он замон рӯй дода астро метавон ҳунар номид? Мучассмаҳои кӯчаке, ки дар қанори ҳасади мурдагон ёфт шуда, наққошиҳое ҳайвонот аҳли ва ваҳшӣ, ки бар дили ғорҳо нақш бафта, осори гирон қимате, ки дар ғӯристонҳо ёфт шуда ва мучассмаҳое, ки аз намунаҳои инсонӣ сохта шуда ва ... чӯзӣ осори ҳунарианд? Чаро имрӯза ин осор дар «музаҳои ҳунар» нигоҳдори мешаванд ва аз арзиши ҳунари болои бархурдоранд?

Ин гуна пурсишҳо, ки матраҳ мешавад моро ба ин фикр меандозад, ки шояд ин саволоти як иллати иҷтимоӣ ва муҳити дошта бошад. Мушаххас аст, ки қасд он нест то дар ин робита ҳукми қатъӣ содир шавад. Балка ҳадаф он аст бо таҳлили мавзӯъ бештар бо ингуна осор иртибот барқарор кунем.

МАСЪАЛАИ ҲАМБСТАГӢ ИҶТИМОӢ ВА ҲИФЗИ ҲАӢТ

Ончи мушаххас аст он аст, ки осори ҳунари барои рафъи ниёзи инсонӣ бадави бавҷуд омаданд. Аз инру яке аз муҳимитарин вазоифе, ки метавон барои тавлиди ин осор дар назар гирифт ҳамбстагии иҷтимоӣ, ҳифзи ҳаёт ва идомаи зиндагӣ будааст. Як асари ҳунари метавонист барои инсонҳои нахустин санбул ва намоде аз як мавзӯъ бошад, ки умумият дорад. Собикан аввалин қанда қорихое, ки дар ғорҳо пайдо шуда ба даврон порина санге (40000 то 10000 пеш аз мелод) бар мегардад, ки маъмулан шомили пайқара одам дар ҳоли шикор қониварон буда аст ё ғалаҳои ҳайвоноти шикор (говмеш, бузи кӯҳи, гавазн). Инсон бадави аз ба тасвир қашидани ин нуқӯш ҳадафе қуз афзоиши тавони худ ва ғалаба бар ин ҳайвонот надоштааст. Аз манзари ӯ қашидани нақши ҳайвоноти аҳли бар девори ғорҳо ва қӯҳҳо, сабаб мешуд то насли онҳо афзоиш ёбд ва ба тасвир қашидани инсонҳо дар ҳоли шикор боис мешуд то ҳамвора бар душманони ваҳши ғалаба ёбанд. Ҳамчунин ақида бар ин буд қашидани ҳайвоноти ваҳши сабаби марги он ҳайвонот мешавад. Одаме бо қашидани нақши онҳо бар девораи ғорҳо мехост ҳайвонотро дар тамаллуқ ва зери султа ва сайтараи хидмати худ даровард. Шояд дарки чунин матлаби

шуарои ҳамрӯзгори мо, шеърро василае барои таълим ҳикмат медонанд. Бар ин асос қорбурди шеър бештар таълим фалсафа, илми ахлоқ, риёзӣ ва мусиқӣ ва мавзӯоти аз

барои зеҳни халлоқи имрӯзи каме ачиб ба назар бирасад аммо ин дақиқан ҳамон чизе аст, ки аҷдоди мо бидон мӯътакид буданд. «Дар воқеъ инсон пеш аз таърих саъй дошт бо маҳдуд кардан ҷонур дар қолаб як тасвир, ӯро тобеъ каламрав шикор хеш кунад.» (Гомбрич 2004, 9).

КОРКИРДҲОИ РИВОЯТЕ

Имрӯза ривояти руҳдодҳо, бахши асли гуфтугӯҳои рӯзмарӣ моро шомил мешавад. Аммо оё гуфтугӯ ва шарҳи воқоъ бидон шакле, ки акнун роиҷ аст дар гузашта низ ҷойгоҳе доштааст?

Бо мутолиа дар борае навъи зиндагӣ дар гузашта равшан мишавад яке аз муҳимтарин коркирдҳои ҳунар дар назди ҷавомеъ бадавӣ, истифода аз забон тасвир ба ҷое гуфтор будааст. Дар даврони порина санге ҳанӯз забони муҳовирае роиҷ набуда ва инсонҳо маҷбӯр буданд ҷиҳати баён ва ривоят рӯзгори худ аз забони тасвир истифода кунанд. Ба сухани дигар бахше аз ончи бар рӯй девораи ғорҳо шакл гирифта, шарҳи воқеа ё дostonӣ аст, ки инсонӣ он замон қасди бозгӯ кардани онро доштааст.

ТАВАҚҚУҲ БА МАВЗӢИ ИҚТИДОР ВА ДӢРӢ АЗ ЗАВОЛ

Аз вазоифи асли осори ҳунаре, ки ба пайдоиш ва рушди ҳунар низ мунҷар гардид, коркирд бартари ва баланд мартабагӣ буд. Бад-ин маънӣ, ки осори ҳунари як ҷомеа метавонист барои он ҷомеа қудрат ва иқтидор биовард. Ин мавзӯ ба шакли дигаре низ вучуд дошт ва он на иқтидори ҳунармандон, балка иқтидори подшоҳон ва ҳукамой буд, ки ҳунармандон дар зери султаи онҳо ба сар мебуданд! аз инру гоҳе ҳунар, ҷиҳат иқтидор ин подшоҳон ва ба дастур онон халқ мешуд. Бисёре аз биноҳои зебои мисри бостон ингунаанд. Аҳроми миср, ки имрӯза аз шоҳкорҳои ҳунар меъмори маҳсуб мешаванд дар ибтидо ҷиҳати ҳифзи пайкараи подшоҳон бино шудаанд. Дар ин биноҳо саъй шуда мақом ва ҷойгоҳи фиръавнҳо низ ба тасвир қашида шавад. Аз инрӯ бузургтарин ва ҳайрат овартарин аҳром, марбут ба мақбараи Рамсес II, муқтадиртарин подшоҳ мисри бостон аст. Мумиё кардани ҷасад низ ҷиҳати ҳифзи он буд, ҷаро, ки ақида бар он буд замоне, ки рӯҳ ба бадан боз мегардад, ҷисм бояд солим ва комил бошад. Рафта рафта ин андеша матраҳ шуд, ки дарканор ҳифзи ҷасад бавасилаи мумиёи, бояд мучассаме аз пайкараи мурда низ сохта шавад. Бинобарин пайкари аз санг тавассути мучассамасоз, сохта мешуд. Коркирд ин мучассамаро барои он буд, ки тасаввур мешуд ин пайкара метавонад ҷасад подшоҳро аз завоҷ ва нобуди дӯр кунад. Дар ин замон, яҳудиён ба ҷой тимсол ва мучассама и мутаваффо, акси аз вай наққоши мекарданд ва дар канори тобут қарор медоданд, ки ин акс дақиқан ҳамон коркирдиро дошт, ки мучассама дар назди мисриён. Подшоҳон низ умуман

ин қабил аст.

тасаввур мекарданд пас аз маргшон, замоне, ки рӯх дубора ба баданишон бармегардад, онҳо ба чизҳои ниёз доранд мисл ҳадама, дом ва ҳашам, сикка ва колоҳои гаронқимат ва ... аз инрӯ васият мекарданд дар мақбараи онҳо тамсили аз ончи ниёз буд сохта шавад. Бехтарин мисоле, ки метавон дар ин маврид баршумурд, лашкари сафолин дар Чин аст, ки мураккаб аз ҳафт ҳазор сарбози сафолӣ аст, ки дар мақбара Чин Ши Ҳавон дар 220 сол пеш аз мелод сохта шудааст.

КОРКИРДҲОИ ДИНӢ, МАЗҲАБӢ ВА БОВАРҲОИ ХУРОФИ

Ҳунароҳои таҷассуми ё дасти (монанд: мучассамасозӣ, шишагирӣ ва ...) аз куҳантарин ҳунароҳо ба шумор мераванд, ки нақш ва коркирди он дар назди инсонҳои бадавӣ бисёр зиёд ва муҳим будааст. «инсон пеш аз онки аз санг ва ҷӯб барои худ тир ва чаккуш бисозд аз гил, бут ва санам сохт» (Қарабоғӣ 2004, 36) ва барои онҳо низ коркирдҳои қарор дод. Дар як тақсимбанди ҳунароҳо ба ҳафт даста тақсим мешаванд :

- 1) Муסיқӣ
- 2) Ҳунароҳои дастӣ монанди: мучассама сози, шишагирӣ ва ...
- 3) Ҳунароҳои тарсимӣ шомил: наққоши, хатотӣ ва ...
- 4) Адабиёт шомил: шеър ва достон, намоишнома, филмнома ва ...
- 5) Меъморӣ
- 6) Рақс ва ҳаракоти намоиши
- 7) Ҳунароҳои намоишӣ (синмо).

Яке аз коркирдҳои ин ҳунаро, коркирди динӣ ва мазҳабӣ буд. Эрнст Гомбрич дар китоби таърихи ҳунаро менависад: дар миср қадим яке аз вожаҳое, ки барои мучассамасозӣ ба қор бурда мешуд «касе, ки зинда ниғаҳ медорад» буд. Бад-ин маъно, ки пайкарасоз, пайкарае месохт то дигарон онро ба унвони худо парастӣ намоянд ва барои он инсон ва ҳайвон қурбонӣ кунанд. «Ҳамонгуна, ки баъдҳо ҷодугарон бо сохтани мучассамаҳои кӯчак мумӣ душманон тасаввуриро дар ихтиёр мегирифтанд ва бо фуру бурдани сӯзан ва санҷок бар чашм ва қалби онҳо, душманонро дар олам ҳаёл ва пиндор мақхур қудрати худ мекарданд.» (Қарабоғӣ 2004, 38)

Яке дигар аз ҷилваҳои нақши ҳунари динӣ, дар ибтидои шаклгирии ӯйини яҳудият ва масеҳият бавучуд омад, ба шакле, ки пайравони ин адён саъй доштанд достонҳои зикр шуда дар Таврот ва Инҷилро бар рӯй девор канисаҳо ва клисоҳо наққоши кунанд. Ин амал рафта рафта ба коркирди таҷаммулгарой низ қашида шуд. Бидон маъно, ки ин гуна наққошиҳо бар рӯй сакф ва девор кохҳо ва хонаҳои ашрофи низ роҳ ёфт. Аслитарин коркирдиро, ки метавон барои ин наққошиҳо дар назар гирифт, дарки маонии осмонӣ ин китобҳо барои аксарият муъминони буд, ки аз неъматӣ хондан ва навиштан мақрум буданд. Ба иборати дигар мучассамаҳо ва наққошиҳо, ки имрӯза шӯҳрати ҳунари

онҳо, боиси маъруфият маконҳои мазҳабӣ шудааст дар ибтидо ҳадаф аз сохташон ба ҳеч вачҳ ироаи ҷанбаҳои ҳунари асар набуда балка ҳадаф аз халқи онҳо, бозгӯии вақоеи мазҳабӣ ва дostonҳои паёмбарони яҳудӣ ва масеҳӣ будааст.

ҲОСИЛИ СУХАН

Дар улуми иҷтимоӣ назарияи коркирдгарой андешае аст, ки ба нақш ва ғоидаи падидаҳо таваҷҷуҳ ва диққат дорад. Дар матни чунин дидгоҳи ниҳодҳои иҷтимоӣ аз манзари тамоми бахшҳои ҷомеа маврид шиноخت ва барраси қарор мигирад. Бархе аз коркирдгароён ҷомеаро ҳамчун як бадан дар назар мигиранд, ки аъзои мухталиф дорое нақш ва вазифаи мушаххас дар қулли системаи бадан ҳастанд ва амалқардҳо дарҳам танида ва дар қолиби як қулл таъриф мешавад. Осори ҳунари низ дар оғоз ба унвони васила ва қолон ҷиҳат рафъи ниёзҳо ва нақоис зиндагии ҷамъе инсонӣ нахустин шинохта мешуд ва аз ин рӯ коркирди қоллан иҷтимоӣ дошт. Шояд барое ҳунари имрӯз низ битавон коркирдхоеро дар назар гирифт аммо ончи муҳимм аст он аст, ки коркирди ҳунари имрӯз омехта бо зебоишиносӣ ва завқ ҳунари аст, ки баёнғари эҳсос ва андешаи ҳунарманд аст. Аммо ин матлаб дар гузашта ва дар назди инсон бадавӣ ба шакли дигаре намуд дошт. Дарин мутолиа саъй гардид бархе аз коркирдҳои осори ҳунари дар замони гузашта маврид қандуқов қарор гирад. Бад-ин матлаб низ ишора шуд, ки собиқаи халқи осор ҳунари дар назди инсон бадавӣ бисёр тӯлонӣ аст. Яке аз муҳиммтарин коркирдҳо он буд, ки ин осор метавонист ҳамбастагӣ шадид қавмӣ ва қабилае эҷод қунад ё онро афзоиш диҳад. Аз дигар қорбурдҳои ҳунар он рӯзгор, ҳифзи ҳаёт, иқтидор, ривоят ва ҷаззобиятҳои мазҳабӣ будааст, ки ҳамагӣ онҳо аз равобит иҷтимоӣ таъсир гирифтаанд.

Манобъ

- Инчил (1999). Англия, (Тарчума), Интишорот Илом.
Инчил (1995). Англия, (Тарчума), Чамъияти Байналмилалии Инчил.
Биру, Алаин (2001). *Фарҳанг улум иҷтимоӣ*. Тарҷумаи доктор Боқир Сорохони. Чоп ҷаҳорум. Техрон : интишорот Кайҳон
Гомбрич, Эрнст, (2004). *Таърихи ҳунар*, тарҷумаи Алӣ Рамин, Нашри Ней, нашри сеюм, Техрон.
Гомбрич, Эрнст, (2006). *таҳаввулот завқ ҳунари дар ғарб*, тарҷумаи Муҳаммад Тағи Фаромарзи, Нашрияҳои Академияи Санъат, нашри аввал, Техрон.
Гушоиш, Фарход, (2005). *Таърихи санъати Эрон ва ҷаҳон*, Нашрияҳои Эфоф, Нашри ҳаштум, Техрон.
Клемент, Кэтрин, (1998). *дунёи Тео*, тарҷумаи Меҳдии Самсар, Нашрияҳои Нахш Ҷаҳон, нашри аввал, Техрон.
Қарабоғӣ, Алӣ Асғар (2004). *ҳунар нақд ҳунари*, Интишороти Сураи Меҳр, Нашри аввал, Техрон.
Покбоз, Рӯйин (2004). доира аламъорф ҳунар , интишорот фарҳанг муосир , чоп ҷаҳорум , техрон.
Равдрад, Аъзам (2003). *назарияҳои ҷомеашиносии ҳунар ва адабиёт*, Донишгоҳи Техрон, нашри аввал, Техрон.
Тавассоли, Ғуломаббос (2003). *назарияҳои ҷомеашиносӣ*, Ташкилоти омӯхтан ва ҷамъоварии китобҳои гуманитарии донишгоҳҳо (Самт), Нашри нӯҳум, Техрон.
Тағавӣ, Неъматуллоҳ (1999). *мабони ҷамъиятшиносӣ*, Сотсиолог ва Нашри Дониёл, Нашри чорум, Табриз.
Фозели, Неъматуллоҳ (1993). *даромадӣ бар ҷомеашиносии ҳунар ва адабиёт*. *Фаслнома улум иҷтимоӣ*. Давра 4, шумора 7.8, Зимистони 1374. сах. 133-107

References

- The Bible*. (1999). England, (Translation), Publications Science.
The Bible. (1995). England, (Translation), International Bible Society.
Birou, Alain (2001). *Vocabulaire pratique des sciences sociales*. Translated by Bagher Sarokhani, 4th Ed., Tehran: Keyhan.
Christenson, Larry. (1970). *The Christian Family*. United States of America: Pulished by Bethany Fellowship.
Clement, Catherine, (1998). *Theo's Odyssey*, translation by Mehdi Samsar, Nakhsh World Publishing House, first edition, Tehran.
Daugherty, Billy Joe. (1991). *Building Stronger Marriages and Families*. United States of America: Published by Harrison House.
Fazeli, N. (1996). An Introduction to the Sociology of Art and Literature. *Social Sciences*, 4(7.8), 107-133.
Gombrich, Ernst, (2004). *History of Art*, translated by Ali Ramin, Ney Edition, Third Edition, Tehran.
Gombrich, Ernst, (2006). *The evolution of art delight in the west*, translated by Muhammad Taghi Faromarzi, Publications of the Academy of Arts, first edition, Tehran.

- Karabakh, Ali Asghar (2004). *honar-e naqd-e honari*, Surah Mehr Publications, First Edition, Tehran.
- Norman Wright, H. (1974). *Communication: Key To Your Marriage*. United States of America: Pulished by Regal Books.
- Pakbaz, Roein (2004). *Encyclopedia of Art*, Contemporary Culture Publications, Fourth Edition, Tehran
- Ravdrad, Azam (2003). *sociological theories of art and literature*, Tehran University, first edition, Tehran.
- Taghavi, Nematullah (1999). *Intoduction of Sociology*, Fourth Edition, Tabriz.
- Tavassoli, Ghulamabbos (2003). *Theories of Sociology*, Organization for the Study and Collection of University Humanities (SAMT), Ninth Edition, Tehran.

HOW TO CITE THIS ARTICLE

Kiani, R. (2021). Identification and Analysis of Social Functions in Artistic Creation. *Language Art*, 6(1):pp.51-60, Shiraz, Iran. [in Tajik]

DOI: 10.22046/LA.2021.03

URL: <https://www.languageart.ir/index.php/LA/article/view/247>

شناسایی و تحلیل کارکردهای اجتماعی در تکوین آثار بدیع هنری

رضا کیانی^۱

عضو هیئت علمی موسسه تحقیقات جمعیت کشور،

تهران، ایران.

(تاریخ دریافت: ۲۴ مهر ۱۳۹۹؛ تاریخ پذیرش: ۲۴ آذر ۱۳۹۹؛ تاریخ انتشار: ۱۰ اسفند ۱۳۹۹)

کارکردگرایی از نظریه‌های مهم و بنیادی در علوم اجتماعی است که تأثیر آن را می‌توان در بسیاری از رخدادها و پدیده‌های زندگی بشری جستجو نمود. اساس این نظریه بسیار ساده می‌نماید: علل بروز پدیده‌ها در نقش و وظیفه‌ای است که بر عهده دارند. به سخن دیگر شالوده اندیشه کارکردگرایی در جامعه بر این اصل استوار است که استمرار مناسبت‌ها و نهادهای اجتماعی در گرو نقش و ماموریتی است که در جامعه ایفا می‌کنند. اگر چه این مفهوم از مفاهیم امروزیین دانش علوم اجتماعی محسوب می‌شود اما حقیقت امر آن است که کارکردگرایی، سابقه‌ای بسیار کهن در تاریخ اندیشه و تفکر آدمی دارد، به عنوان نمونه افلاطون، فیلسوف یونانی نیز در آثار خود به این مفهوم توجه داشته و کوشش نموده است نقش و وظیفه پدیده‌ها را بررسی نماید. از دیگر سوی، هنر - به مفهوم عام - پدیده‌ای است که سابقه ظهور آن به خلقت آدمی باز می‌گردد، و هیچ‌گاه از حیات مادی و معنوی انسان دور نبوده است. اما در این میان همواره یک پرسش اساسی مطرح است. پرسشی که در این مقاله کوشش شده است بصورت اجمالی و بدون هرگونه پیش داوری و قضاوت بدان پاسخ داده شود: هنر چگونه در جامعه بوجود آمد و چه شد که آدمی به فکر خلق آثاری مملو از خلاقیت و نوآوری افتاد؟ یافته‌های حاصل از این کاوش، به ما نشان می‌دهد که هنر همیشه محصول شرایط محیطی خود است - حتی اگر آن هنر از نظر فرم و محتوا فراتر و جلوتر از جامعه خود باشد - و این اصلی انکار ناپذیر است. به سخن دیگر پیوند عمیق و تنگاتنگی بین اثر هنری و هنرمند از یک سو و جامعه از سوی دیگر وجود داشته است.

واژه‌های کلیدی: علوم اجتماعی، کارکردگرایی، هنر، جامعه.

¹ E-mail: rezakiani@psri.ac.ir